

RESUM REPORTATGE FOTOGRÀFIC - AE Talaia RRF19790600_FP00237W_95

NOTA IMPORTANT: Substituïu les **xxx** pels continguts corresponents. Aquest document, un cop emplenat, l'heu de gravar en el mateix CD on hi hagi les fotos amb la màxima definició. Entregueu el CD a un responsable de l'Arxiu-Biblioteca i quedarà arxivat com originals.

Data en què es varen realitzar les fotografies:

Si no es coneix exactament la data, s'anotarà l'any i s'emplenarà amb 00 les dades que es desconeguin.

Any:

Títol del reportatge:

FOTOS EXPOSICIÓ ITINERANT *UN PENEDÈS POC CONEGUT*, IEP.

Les fotografies d'en Joan Virella i Bloda

Les fotografies d'aquest arxiu varen ser fetes per Joan Virella i Bloda.

En Joan Virella al llarg de força anys va anar retratant diferents indrets del seu estimat Penedès.

L'estiu de 1979, Virella en presentava una mostra (sembla que n'hi ha moltes més, de fotografies) en una exposició organitzada per la secció de Geografia de l'Institut d'Estudis Penedesencs amb el títol *Un Penedès poc conegut*. L'exposició -i ara recollida en aquest arxiu- consta de 95 fotografies d'espais penedesencs, en blanc i negre, de castells, palaus, torres de guaita, arcs arquitectònics i arcs naturals, masies, paisatges, pèlags, sarcòfags i un llarg etcètera. Tot aquest magnífic patrimoni, fixat per sempre més gràcies a la càmera fotogràfica d'en Virella, va quedar dipositat a la seu de l'IEP del c/ Sant Pau de Vilanova i la Geltrú, en acabar-se l'expo-itinerant. Enguany -2015, quan es complien 25 anys de la seva mort, la Secció de Cultura de la Talaia ha recuperat una part de l'exposició (veure CD publicat), conjuntament amb l'IEP.

Fruit de l'exposició, l'IEP ha cedit les fotografies en paper a la Talaia, que en tindrà cura, i ambdues societats les tindran on-line per tal que es pugui consultar i gaudir dels magnífics paisatges penedesencs.

Àngels Parés Corretger

Més informació a la revista "Olerdulae" núm 7, juliol 1979

Els originals en paper de dimensions 30 x 40 cm guardats a les carpetes

APVM19790600_002A de les fotos 01 a la 43 al ACG fons 96 caixa 25

APVM19790600_003A de les fotos 44 a la 95 al ACG fons 96 caixa 26

Numerats d'acord a la taula de les fotos en aquest mateix document.

Les fotos en número seguit de la lletra A son actualitzades a l'any 2015.

Les làmines amb la lletra T indiquen la situació dels indrets en el plànol.

Quantitat de fotografies del reportatge:

Cada reportatge convé que tingui, el mínim de fotografies possible, només les més significatives, amb un **número màxim** de 25 (màxima definició). Si un reportatge té més de 25 imatges, la persona responsable ho haurà de justificar a l'espai previst al peu d'aquest document.

Numeració de les imatges, descripció breu (i autoria si cal):

Per a la cerca de fotografies convé que hi apareguin els noms de llocs, edificis, monuments o indrets més importants, persones que hi surten, etc., però amb brevetat i concisió. A la columna de la dreta cal escriure-hi les inicials dels autors només en el cas que hi hagi més d'un autor. Si totes les fotos són del mateix autor, no cal emplenar-la.

http://ccbe.feec.cat/docs/aetalaia/Fotografies/FP00237W_95

Avís legal

Aquestes imatges, són propietat de l'Agrupació Excursionista Talaià. Tots els drets estan reservats. Únicament s'autoritza la reproducció i/o distribució dels continguts si és sense finalitat comercial, sempre que se citi la font.

T1	VESTIGIS DEL PASSAT Certament el Penedès, com les altres comarques, no fa pas quatre dies que s'ha poblat. Aquestes terres han vist passar invasions més o menys cruentes i que comportaren alteracions culturals importants. A les modestíssimes cabanes de pedra seca dels poblats ibèrics, s'afegiren altres construccions de traçat més audaç, fins i tot veritables obres d'enginyeria. Antigament es deia que el Penedès quedava limitat entre les fites romanes de l'Arc de Berà i el Pont del Diable de Martorell.	
01	LA TORROTA DEL MORO (SUBIRATS) Prop de ca l'Almirall de Lavern, en terme de Subirats, hi ha aquesta paret presumiblement d'un edifici romà. Per l'entorn es troba gran quantitat de tègules i ceràmica romana. Però la tradició popular no està per erudicions i tots els vestigis antics els atribueix al sarraïns.	XXX
02	ELS ARCS (SANT JAUME DELS DOMENYS) Aquestes arcades corresponen a un aqüeducte romà construït per a conduir l'aigua de la riera de Cornudella fins al poble de Banyeres on hi hauria un edifici destinat als banys i que originaria el nom de la població.	XXX
03	COLUMBARI DE L'ARBOÇAR Entre l'Arboçar de Baix i el de les Roques hi ha aquestes ruïnes que han estat identificades com a un cementiri on eren dipositades les urnes cineràries un cop cremats els cadàvers. Altres construccions similars han estat localitzades en diversos indrets del Penedès. Hi ha qui no creu en aquesta utilització, opinant que es tracta de construccions més recents destinades a la cria de coloms, ja que la disposició de les cel·les són molt semblants.	XXX
04	MIL-LIARI DE LA BISBAL Possiblement els romans foren els primers que fitaren les carreteres amb pedrons indicadors de distàncies. Cada mil passos era plantada una columna anomenada mil-liari. Aquest estava situat en l'antiga Via Augusta, en les immediacions del Vendrell, formant part d'un marge. El descobridor se l'emportà al seu poble nadiu, la Bisbal del Penedès, i el plantà al centre d'una placeta enjardinada. Certament n'hauríem de dir el mil-liari del Vendrell.	XXX
05	CISTERNES DEL VILARENC (CALAFELL BARRI MARÍTIM) De molts anys enrere es tenia notícia a Calafell de l'existència de vestigis	XXX

	d'una <i>villae romana</i> en el barri marítim. Quan en aquell sector foren oberts o eixamplats nous vials, les excavadores descobriren unes interessants cisternes d'on s'extragueren notables mostres de ceràmica.	
T2	EL ROMÀNIC PENEDESEC La riquesa romànica del Penedès és ben poc coneguda i d'aquest fet se'n fan ressò els llibres especialitzats. A part de Sant Martí Sarroca i Sant Sebastià dels Gorgs, poca cosa més es té en compte. I en realitat posseïm una apreciable pila d'esglésies i ermites unes en bon estat, altres en situació precària i bastants convertides en un munt de ruïnes. No som dels que advoquen per refer o restaurar ruïnes fent-hi quantioses despeses, però molts consistoris es guanyarien el públic reconeixement si tan sols procuressin consolidar les parets que encara s'aguanten en peu de les capelles del seu terme municipal.	
06	SANT PERE DEL MONTMELL Situada a redós del faldar del penyal al cim del qual hi ha les restes del castellot. Possiblement fou edificada en el segle X, quan aquell indret era un lloc avançat de la marca penedesenca. El paratge és fronterer entre les nostres comarques i el Camp de Tarragona i era una excel·lent talaia sobre la vall del Gaià.	XXX
07	SANT SALVADOR DE PONTONS Petita ermita arrezerada dins una balma, és l'única construcció troglodítica de caire religiós del Penedès. És de planta rectangular i sostre amb volta de canó. Té alguna arcada ogival a l'interior.	XXX
08	SANTA MARIA DELS HORTS (TERME VILAFRANCA DEL PENEDES.) Situada en el terme de Vilafranca del Penedès i no gaire lluny del Molí de la Rovira, és una de les esglésies romàniques més ignorades de l'Alt Penedès fins al punt de quedar fora de catalogació en totes les publicacions especialitzades editades fins ara. Arranjant l'espaldany i apartant el pal de la conducció elèctrica podria recobrar una aparença molt digna. Actualment és magatzem d'atuell agrícola.	XXX
09	CAPELLA DEL SANTÍSSIM (MOJA) Aquesta capelleta, amb el seu absis i bell campanaret de planta quadrada, havia estat dedicada a Sant Cugat i depenia del monestir vallesà. Hi ha notícies documentals de la seva existència a l'any 1098. Fins que fou restaurada havia estat un afegitó de l'actual església de Sant Jaume de Moja.	XXX
10	SANT MARÇAL DE TERRASSOLA Possiblement edificada a la darrerria del segle XI o començos del XII, presentant l'estructura pròpia d'aquella època, amb una sola nau i capçalera trilobada. Amb el temps s'havia produït una esberla que feia témer la integritat de l'edifici. El 1969 es procedí a una acurada restauració.	XXX
T3	MOLINS FLUVIALS I DE VENT Des de temps immemorials, les aigües del Foix, l'Anoia, el Pontons, el Marmellar i el Riudebitlles foren utilitzades per moure les pales de les rodes dels molins cerealistes i més tard paperers. Com que normalment	

	els cabals eren escassos, s'emmagatzemava l'aigua en grans basses situades tocant l'edifici però a un nivell superior i un cop plenes es descarregava el líquid per una canal conductora. A la comarca del Garraf (la Marina del Penedès) i a la franca costera del Baix Penedès hi proliferaren els molins de vent amb les aspes mogudes per l'energia eòlica.	
11	MOLÍ DE CA L'OLIVÉ (SANT QUINTÍ DE MEDIONA) Sant Quintí de Mediona té també una tradició paperera. Posteriorment alguns d'aquests molins es convertiren en indústries de filats i teixits i donaren ocupació a un bon estol laboral fins a temps recents en què la crisi d'aquest sector paralitzà les factories, la maquinària de les quals havia quedat antiquada.	XXX
12	MOLÍ DE DALT (PONTONS) És l'únic supervivent que encara funciona en tot el Penedès. Està situat a la confluència de les rieres del Molinot i dels Carbons, de les quals capta les aigües que emmagatzema en una gran bassa. Veritablement és una relíquia que caldria conservar.	XXX
13	MOLÍ D'EN JAN (SANT PERE DE RIUDEBITLLES) El Riudebitlles o Riera de Mediona és un corrent del Penedès a les ribes del qual s'establiren múltiples factories papereres, igualment com a l'Anoia i Riera de Carme. Actualment els motors elèctrics han substituït les rodes de pales, com aquesta de Sant Pere de Riudebitlles, convertida ara en una autèntica peça de museu.	XXX
14	ELS MOLINS (A PONENT DEL TERME DE VILANOVA I LA GELTRÚ) A la part del litoral del Garraf i Baix Penedès es conserven les cilíndriques torres de diversos molins de vent que, a diferència dels riberencs que utilitzaven la força hidràulica, empraven l'energia eòlica. Es diu que a diferència dels del riu, els de vent eren poc rendibles i tingueren una curta durada. Aquest parell encara s'aguanten a la part de ponent de Vilanova i la Geltrú.	XXX
15	MOLÍ DE SANT JOAN (MEDIONA) El molí de Sant Joan ha donat nom a una petita barriada de Mediona. Queda prop de l'aiguabarreig de les rieres de la Llacuna i del Puig Cogul, ambdues actives encara que de poc cabal, però suficient per omplir les basses i accionar un seguit de rodes hidràuliques desaparegudes actualment. La construcció sembla remuntar-se a l'Edat Mitjana.	XXX
T4	CASERIS DESHABITATS Caserius deshabitats o pobles fantasma. La difícil supervivència en alguns poblets de muntanya, voltats de terres poc productives i allunyats de les necessitats més imperioses com són l'assistència mèdica, l'escolarització, l'esbarjo i l'avituallament, ha provocat la deserció total en petits poblets i caserius. Quasi tots han quedat convertits en un munt de ruïnes. En algun resten encara dempeus uns pocs edificis aprofitables i, més excepcionalment, queda l'insòlit espectacle d'un llogarret totalment intacte i sense una ànima vivent.	
16	EL MONTMELL	XXX

	L'agrupament que dóna nom al municipi pràcticament no existeix. Una església i unes cases ruïnoses. Una capella romànica i les restes d'un castellet. A la plana, voltada de conreus, es creà la nova població, la Joncosa, on entre jonqueres brollen abundoses deus.	
17	LA CLOTA (TERME DE BEGUES) Caseriu enrunat situat prop d'un collet del terme de Begues, en un punt on queden delimitades les terres conreades de la zona estepària del Garraf. Hi ha una llegenda mig oblidada que relaciona el despoblament del llogarret amb la influència malèfica d'un estol de bruixes expertes en arts diabòliques.	X XX
18	SANTA SUSAGNA (AVINYONET DEL PENEDEÈS) Bell llogarret encastellat sobre un penyot immediat a la riera de Begues, en el terme d'Avinyonet del Penedès. Possiblement si no s'hagués ajornat indefinidament la construcció de la carretera d'Olivella a Olesa de Bonesvalls, no hauria quedat deshabitat aquest pintoresc caseriu.	XXX
T5	EL GÒTIC PENEDESEC El fet que alguns nuclis de població de l'Edat Mitjana desapareguessin sense quedar-ne vestigis, com són Viladordis, Rubió, Creixell, Soterrània, etc., fa suposar que eren formats per agrupaments de míseres cabanes confeccionades amb troncs, brancatge, palla i fang. En aquestes precàries condicions quedaven insuficientment protegits els seus estadants, no tan sols de les inclemències i estralls meteorològics, sinó de les malvestats humanes que comportaven guerres, bandositats polítiques i el bandolerisme del camí ral. A ran de la guerra civil contra Joan II, i el fet de quedar despoblades extenses zones del territori, els senyors feudals i eclesiàstics promogueren la construcció d'edificis prou sòlids per donar confiança i seguretat als seus vassalls. Aquesta pot ser la raó que moltes de les masies comarcanes presentin els antecedents arquitectònics més reculats circumscrits a l'època del gòtic.	
19	CASA DEL MARQUÈS DE GRINY (SAIFORES, AGREGAT DE BANYERES) Portalada de grans dovelles, parets de tàpia i alguns finestrals molt sobris. En altre temps presidia aquest casal el petit llogarret de Saifores, agregat del municipi de Banyeres del Penedès. Avui la porta està tapiada, els finestrals i parets molt descurats, i la façana ha quedat postergada a la vergonyant condició de part del darrere d'un edifici modernitzat.	XXX
20	MAS DE L'ESTRELLA (BARRI DE L'ALBORNAR DE LES CABANYES) Al barri de l'Albornar de les Cabanyes es pot veure aquesta masia, la portalada principal de la qual presenta un arc apuntat i l'acompanyen unes finestres d'un gòtic senzill.	XXX
21	LA PINEDA DE VALLFORMOSA (VILOBÍ DEL PENEDEÈS) Aquests gràcils finestrals gòtics corresponen a la casa que presideix la barriada de masies escampades del terme de Vilobí del Penedès. Vallformosa, bonic topònim medieval, és anterior a la formació del nucli de Vilobí com a cap del municipi.	XXX
22	PALAU DEL MARQUÈS DE LLO (SANT PERE DE RIUDEBITLLES)	XXX

	A Sant Pere de Riudebitlles, vila paperera per excel·lència, podem contemplar aquesta noble façana amb abundància de finestrals, porta adovellada i arcada gòtica. Actualment allotja una indústria dedicada a la fabricació de bosses de paper. Els carreus de la façana són de "turo", travertí, roca molt trobadissa en aquesta contrada solcada per corrents d'aigua amb forta concentració de carbonat càlcic.	
23	CAN PUJOL DE CANTALLOPS Cantallops és un agrupament migpartit entre els termes de Subirats i Avinyonet del Penedès. En el sector corresponent al segon municipi, hi ha aquest gran casal. L'actual carretera N-340 transcorre en bona part pel mateix itinerari que l'antic camí medieval, fet que pot explicar l'existència al llarg del seu recorregut d'alguns d'aquests edificis notables.	XXX
T6	CASES FORTES Cases fortes. O masies fortificades. Tenien totes en comú la construcció a base de carreus arrencats i amb robustes cantoneres. Espitlleres a les quatre façanes i una o dues arcades gòtiques a l'interior. Són notablement abundants a la Serra d'Ancosa i els seus encontorns. Sembla que foren edificades posteriorment a la guerra civil contra Joan II.	
24	LA RIAMBALDA (DIVISÒRIA PONTONS/QUEROL) Masia situada a cavall de la divisòria dels termes de Pontons i de Querol, dins del primer municipi i en una zona d'urbanització amb nom de serial televisiu. La masia estigué habitada fins als anys cinquanta del s. XX en què hi caigué un llamp i la deixà en l'estat en què es veu actualment. Per l'esberla mostra els arcs gòtics superposats.	XXX
25	CAN JAUME DE LA ROVIRA (PONTONS) En aquesta ocasió l'edifici antic no resistí les anyades. Caigut el sostre, les parets anaren esbaldregant-se. Fa uns deu anys encara poguérem fotografiar-lo. Actualment ja no existeix. Ens han dit que les pedres foren traslladades des de Pontons cap al terme del Montmell, prop de la Moixeta, per abellir un xalet de nova planta.	XXX
26	CAN GUIXÓ (CASERIU DE CAMPDÀSENS. TERME DE PONTONS) En el caseriu de Campdàsens del terme de Pontons és on podem trobar-nos en un dels llocs amb més densitat d'edificis fortificats de tot el Penedès. A l'estructura primitiva se li afegiren posteriorment altres construccions complementàries on es pot apreciar una tècnica diferent. Ha resistit el pas del temps i continua habitada segons delata l'antena del televisor.	XXX
27	ELS SOBALS (AGREGAT DEL TERME DE PONTONS) Juntament amb Can Ponç forma un agregat del terme de Pontons. En el segle XIV portava el nom de Mas d'Ansobaldo. El finestral gòtic de sobre la porta s'aparta bastant de la sobrietat característica d'aquestes construccions. Possiblement és un additament posterior afegit en època de circumstàncies falagueres.	XXX
28	LES VENTOSSES DEL MONTMELL (DE SANT JAUME DELS DOMENYS AL PLA DE MANLLEU) És una de les cases fortes situades a l'extrem més meridional del sector	XXX

	on estan concentrades aquestes peculiars edificacions. Queda a prop de la carretera de Sant Jaume dels Domenys al Pla de Manlleu, en un indret enlairat i batut per tots els vents, fet que deu originar el nom del paratge.	
T7	TORRES DE GUAITA Aquestes torres, de planta rodona o quadrada, feien un servei de complement als castells, com a punts avançats o d'enllaç per a transmetre senyals de fum o foc d'una fortalesa a l'altra. La majoria d'elles fan costat a una masia o petit llogarret.	XXX
29	TORRE DE CAN PASQUAL (O CAN PASCOL) RIERA MARMELLAR Torre de Can Pasqual. O de can Pascol, com solen dir-ne la gent de la contrada. Queda relativament a prop de les ruïnes del Castellví de la Marca. Situat en un punt estratègic de la riera de Marmellar, pas natural per a travessar la serra que separa la depressió penedesenca del Pla de Manlleu. Al peu de la torre hi ha una font certament cabalosa, i no és d'estranyar que en uns 'covarrons' del cingle s'hagin fet interessants troballes arqueològiques.	XXX
30	TORRE DE CAN PLANES (GARRAF) Aquest tipus de torre de planta quadrada és molt típic al litoral del Garraf. Moltes d'elles tenen l'entrada per l'interior de la masia a la qual estan adjuntes. Aquesta en queda quelcom separada i té un matacà sobre la porta original. Des d'aquest punt no es veu el mar, però devia enllaçar amb les de Campdàsens, constituint una xarxa de vigilància i prevenció a les freqüents falconades dels pirates sarraïns.	XXX
31	TORRE DE MOJA (AGREGAT DEL MUNICIPI D'OLÈRDOLA) Torre robusta i emmerletada segueix vetllant com un gegant bondadós per la seguretat d'aquest poble, un dels principals agregats del municipi d'Olèrdola. Queda envoltada d'edificacions posteriors, des de l'interior d'una de les quals s'hi pot tenir accés. Al segle XII pertanyia al Cenobi de Sant Cugat del Vallès.	XXX
32	TORRE DE PENYAFORT (ENTRE ELS MONJOS I LA RÀPITA) "Sant Ramon n'és nat prop de Vilafranca" es canta en els goigs de lloança al Sant. Possiblement aquesta torre que fa costat a l'església del convent de Sant Domènec, entre els Monjos i la Ràpita (ambdós topònims de ressonància monacal), fou reconstruïda en el mateix lloc on en una altra de més antiga i després enderrocada hi havia nascut un infant que amb el temps esdevindria "confessor de reis i papes", aconseguint l'honor dels altars i el patronatge de l'advocacia.	XXX
33	TORRE DE VILADELLOPS En el segle X ja hi ha notícies d'aquest llogarret del terme d'Olèrdola els drets de propietat del qual els posseïa un jutge anomenat Teudiscle. Segurament hi existiria aquesta torre i l'edifici annex, anomenat "la Presó". Actualment està molt mal parada per la part de migdia, i qui sap si un dia no massa llunyà s'enderrocarà del tot.	XXX
T8	CASTELLS MEDIEVALS El Penedès és terra de castells. En vorejar l'any mil, aquest territori era	XXX

	frontera entre la Catalunya cristiana i la sarraïna. A mesura que la Reconquesta avançava, calia bastir castells que serviren per vigilar possibles escomeses i protegir les noves terres. Molt escassos han estat els que han arribat als nostres dies oferint una bella estampa. La majoria queden reduïts a un munt informe de murs enderrocats i pedregall.	
34	CASTELL DE MARMELLAR Al cimall d'un enasprat penyal d'estrats inclinats s'aixequen les romanalles d'aquest castell. El topònim és l'equivalent al que avui dia en diem melmelada, confitura de codony. De codonyer, no se'n veu cap pels rodals, però sí bastantes pomeres. Aquest és l'únic castell penedesenc que queda aïllat i amagat dels altres que poguessin donar-li ajuda.	XXX
35	CASTELL DE LA GRANADA El castell de la Granada és un exemple típic d'una fortalesa en degradació continuada. A la destrucció causada per les guerres pretèrites i el pas del temps, s'hi afegí en èpoques més properes la de la utilització de les seves pedres per a fer-ne matxuca destinada a empedrar carreteres. La darrera vegada que el visitàrem presentava un aspecte ben poc digne.	XXX
36	CASTELL DE SANTA OLIVA L'esvelta torre emmerletada s'aixeca gallarda com si encara vetllés un possible desembarcament sarraí. Li fa costat la capella romànica del Remei. Un document datat al 1012 diu que s'havia construït amb pedra i calç per protegir uns indrets que restaven erms per espai de tres-cents anys i en els quals pasturaven tranquil·lament onagres (ases salvatges), cérvols i altres èquids.	XXX
37	CASTELL DE MAS PONTONS A Pontons hi ha documentada l'existència de dos castells: el Vell i el Nou. El vell travessà diverses vicissituds i transformacions fins a esdevenir aquest casal fortificat amb garites cantoneres i matacà. L'únic vestigi de temps més reculats és l'annexa capella romànica de Sant Miquel. Del castell nou no n'ha quedat gaire cosa.	XXX
38	CASTELL DE SOTA-RIBES En una barriada no gaire apartada del poble de Sant Pere de Ribes, hi ha les restes d'aquest castell feudal, origen del municipi, i que fan encara força patxoca. Les poques cases que l'envolten i l'heura que s'enfila per la torre contribueixen a donar la nota de tipisme pintoresc als vetustos murs.	XXX
T9	ARCADES I PONTS NATURALS L'erosió provocada principalment per l'aigua, sigui de pluja, dels rius o de les ones del mar, ha propiciat la formació d'arcades i ponts naturals en gastar les parts més flonges dels roquers. Arcs que solament suporten l'espai, portalades fantàstiques i finestres sempre obertes a l'infiní, sorprenen el visitant ocasional.	XXX
39	LA ROCA FORADADA DE CANYELLES Situada prop de la carretera de Vilafranca a Vilanova. Possiblement es formà per l'erosió de les aigües de la riera en uns temps remots en què	XXX

	aquestes circulaven a un nivell més enlairat i la vall no tenia la fondària actual. Sembla que aquest lloc era conegut al segle X amb el nom de Roca Corbatera.	
40	LA ROCA FORADADA DE BONANY.(CAPÇALERA DEL MARMELLAR) Situada en la capçalera del Marmellar, és una veritable portalada del congost de la pintoresca Vall d'Infern. Antigament el camí carreter hi passava a frec. En fer-se l'actual carretera s'obrí una trinxera en el vessant de la muntanya i ara aquesta curiosa porta queda amagada a la vista dels que hi transiten ben a prop.	XXX
41	LA ROCA FORADADA DEL CINGLE DE LES TORRES (TORRELLES DE FOIX) El Pla de les Torres, en el terme de Torrelles de Foix, queda sobtadament tallat per una cinglera que cau a plom sobre la vall del riu Foix. Per un corriol de fort pendent és possible baixar fins al Molí de l'Horta. Tot davallant-hi, encara a frec de la cinglera, ens trobarem amb una muralla roquera on es pot veure aquesta singular finestra.	XXX
42	LA ROCA FORADADA DE BRUGUERS Aquest arc de pedra arenosa roja pot contemplar-se en les immediacions de l'ermita de Bruguers tot fent el camí que puja fins a l'esperó roquer on s'aixequen les romanalles del castell d'Eramprunyà, en uns indrets on el massís de Garraf sofreix un sobtat canvi geològic.	XXX
43	ELS ARCS (RIBA DRETA RIERA DE JAFRE, TERME D'OLIVELLA) A la riba dreta de la riera de Jafre, entre la Cova Negra i els Forats d'en Bori, i per tant en terme d'Olivella, hi ha alguns forats pels quals, amb més o menys dificultat, es pot entrar per un costat i sortir per l'altre. Aquest és el més monumental del conjunt.	XXX
T 10	ARBRES SINGULARS Hi ha arbres que s'han destacat pel seu volum, diàmetre del tronc o senzillament per alguna llegenda teixida al seu entorn. L'escassetat d'arbreda en bona part del Penedès ha motivat que algun arbre que en altres indrets passaria desapercbut, tingui aquí una importància que fins i tot sembla immerescuda.	XXX
44	L'OM DE LA FONT MAJOR D'AIGUAVIVA (MONTMELL) Els arbres de ribera, de fullatge refrescant, no abunden pas massa al Penedès. Alguns pollancre, salzes o verns a les riberes del Foix, Anoia i altres rieretes tributàries, i parem de comptar. Aquest om gegantí ombreja la cabalosa deu de la Font Major, una de les que ha originat el nom d'Aiguaviva en aquest llogarret del municipi del Montmell. L	XXX
45	EL PI QUE HA DONAT NOM A UN CARRER DE SANT PERE DE RIBES El pi que ha donat nom a un carrer de Sant Pere de Ribes és veritablement un exemplar d'antologia. El retorçat tronc salta la paret de la tanca i la copa queda quasi al centre del carrer per a compartir els fets quotidians del poble com un personatge més de la comunitat.	XXX
46	EL MARGALLÓ (O BARGALLÓ), EN UN CARRER DE BEGUES El margalló o bargalló (<i>chamaerops humilis</i>) o també palma escombrera, és un arbust que a força de veure'l hem acabat no donant-li massa	XXX

	importància. I en té! Ja que és l'única palmera autòctona de la península i per tant de tot Europa. La intensa explotació de què ha estat objecte, arrancant-ne les palmes per a confeccionar escombres, cabassos i sàrries, l'ha reduït a una degradada forma arbustiva, però si se la deixés créixer lliurement abastaria altures similars a la d'aquest exemplar existent en un carrer de Begues.	
T 11	EROSIONS RIBERENQUES Els rius i les rieres del Penedès són d'uns cabals molt migrats o presenten en la majoria dels casos uns llits completament secs. Això no obsta que en el curs de mil·lennis hagin excavat profundes gorges, retorçats meandres, gorgs, olles i penyals de formes curioses.	XXX
47	ELS COPONS DE SANTA SUSAGNA (AVINYONET DEL PENEDÈS) Prop d'aquest caseriu d'Avinyonet del Penedès, la riera de Begues ha erosionat el llit de roca calcària modelant capricioses penyes que semblen escultures surrealistes. El nom de "copons" és originat per les olles formades entre els penyals, i que en curiosa i singular alternança trobareu un dia plenes d'aigua i en altra ocasió veureu plenes de grava i còdols.	XXX
48	LES OLLES DE L'ARTIGA (RIERA DELS PELAGONS –TERME D'OLIVELLA La riera dels Pelagons és un curs d'aigua intermitent amb una conca receptora que produeix sobtades i impetuoses avingudes en temps de fortes pluges. En passar del terme d'Avinyonet al d'Olivella ha de salvar un estret congost on ha modelat un seguit d'olles riberenques i ha format alguns petits pèlags que justifiquen el nom de la riera.	XXX
49	PÈLAG DE ROMANILL (RIERA DE ROMANILL, UN DELS BRAÇOS DEL MARMELLAR) La riera de Romanill s'origina al peu mateix del Montagut i és un dels braços principals del Marmellar, al qual s'ajunta en el pintoresc paratge de la Vall d'Infern. No massa lluny d'aquest aiguabarreig, el torrent travessa un sector de guixera on l'aigua ha excavat un gorg on les roques i la vegetació formen l'escenari natural i adient per a un conte de fades.	XXX
50	MEANDRE DE CASTELLVÍ (RIERA DEL MARMELLAR) Des del Pla de Manlleu fins a la depressió del Penedès, la riera del Marmellar es veu obligada a salvar l'obstacle que suposen les serres de les Ventoses, Roques Grans, Navegants i Roca Vidal, serpentejant per entre els penyals i traçant un itinerari retorçat. Des de dalt el castellot de Castellví pot contemplar-se aquest panorama aeri de l'últim retomb de la riera. Hi ha una llegenda mig oblidada referent a un fantàstic pont que creuava de cingle a cingle.	XXX
51	MEANDRE DE TRENCA-PORTELLS (PROP DE SANTA SUSAGNA) Situat en el curs de la riera de Begues, entre Avinyonet del Penedès i Olivella, prop de Santa Susagna. Descriu quasi un cercle complet d'un quilòmetre escàs de recorregut, quedant separats per pocs metres ambdós llits de la riera en el punt més estret. Dins d'aquest cinyell hi queda tancat l'anomenat Bosc Rodó.	XXX
T	SEPULTURES I SARCÒFAGS ANTROPOMORFS	XXX

12	El fet que Olèrdola sigui un dels llocs de Catalunya on hi ha més quantitat de sepultures antropomorfs ha donat origen que també siguin anomenades "olerdolanes". No és però, aquest, l'únic lloc del Penedès on podem veure-hi aquestes singulars sepultures, que han estat localitzades en altres indrets de la comarca i el seu entorn.	
52	SARCÒFAG DE SANT PERE MOLANTA L'octubre de 1966 es decidí desmuntar un antic cementiri adjunt a l'església d'aquest agregat d'Olèrdola. Entremig dels ossos del camperols de l'indret i de guerrillers carlins morts ocasionalment en aquells rodals en les guerres del segle XIX sorgiren un parell de sarcòfags antropomorfs. Devien correspondre a nobles personatges de l'antic Palau Moranta o del proper lloc de Font-tallada.	XXX
53	SARCÒFAG DE SANT PAU D'ORDAL En el curs d'unes obres efectuades al costat de l'església del poble on radica l'Ajuntament de Subirats, hi fou trobat aquest sarcòfag en els terrenys que havien estat l'antic fossar i que avui dia és jardí parroquial.	XXX
54	SEPULTURES D'OLÈRDOLA Que sapiguem, fins a la data encara no han estat comptabilitzades les sepultures situades al costat de la capella de Sant Miquel i al Pla dels Albats. N'hi ha de totes les mides, des de per a persones adultes fins a nadons, i la seva abundància no té parió en tot Catalunya.	XXX
55	SEPULTURES DE GELIDA Dalt de la peanya roquera on s'assenta l'església de Sant Pere i el ruïnós castell de Gelida, hi ha unes poques i maltractades sepultures excavades a la roca. Aquesta correspon a un conjunt de tres que hi ha al cementiri vell. Altres queden situades dins l'església.	XXX
56	SEPULTURES D'ERAMPRUNYÀ En els confins del massís de Garraf i ja dins la comarca del Baix Llobregat, concretament en terme de Gavà, es drecen enasprades les romanalles del vermellós castell. Al seu redós poden contemplar-se bastantes sepultures excavades en l'arenosa roja pròpia d'aquell terreny.	XXX
T 13	HABITACLES TROGLODÍTICS Les balmes acarades a migdia resultaven més acollidores als primitius penedesencs que no pas les inhòspites i humides coves. Pilastres i bigues fetes amb troncs d'arbres complementaven el refugi fent de suport a parets i pisos de fusta i brancatge. Desapareguts aquests materials al llarg del temps, queden com a mut testimoni els forats on s'allotjaven els extrems dels pilars. La fantasia popular els ha donat el nom de "capades de moro", explicant que els havien fet els sarraïns a cops de cap.	XXX
57	BALMES DE BEC DE L'ÀLIGA (RIBA DRETA FONDAL DE LA PÒPIA) Per sobre la riba dreta del fondal de la Pòpia i enfront del punxegut turó d'aquest nom, hi ha un seguit de balmes excavades en una cinglera d'accés un xic difícil. Igualment com a la Vall d'Olèrdola, es poden veure sitges, fornícules i esglaonats tallats a la roca. El lloc està en un indret que queda a cavall dels termes de Castellet i els Monjos.	XXX
58	BALMES DE LA BOVERA (TERME DE CASTELLET)	XXX

	Bovera és una paraula similar o derivada de volta (<i>bóveda</i> , cast.) i que vol indicar lloc de balmes. I a fe que la vall fa honor al topònim. Aquest fondal del terme de Castellet té l'inici prop de la Casa Alta i es dirigeix cap a Torrelletes. El cingle encarat al SW presenta un aspecte com de roca corcada, replè de cavitats d'escassa fondària. Algunes presenten vestigis d'habitabilitat pretèrita.	
59	LA VALL D'OLÈRDOLA En aquests senzills habitacles de la vall hi són ben evidents les "capades de moro", forats on eren ajustades les bigues que sustentaven un cobert que complementaria el poc espai de l'excavació roquera.	XXX
60	COVES DE LA VALL (ID) Hi ha motius per suposar que els habitacles de la Vall foren utilitzats fins a èpoques bastant reculades. A més de sitges i fornícules tallades a la roca, es pot veure en aquesta cavitat aquesta curiosa escalinata que actualment no porta enlloc.	XXX
61	LA COVA GRAN (ID) Aquesta és la més gran de les balmes de la Vall d'Olèrdola. Tenia si més no planta i pis. Poden apreciar-se les "capades de moro" on s'allotjaven les bigues. Avui dia és molt utilitzada pels escaladors per practicar-hi el ràpel.	XXX
T 14	INCERTESES MEGALÍTIQUES El fet de trobar-se el Penedès i els seus contorns en la zona sud del Llobregat, el situa fora dels límits de l'àrea de construccions megalítiques. Tot i això a Bonany hi ha un dolmen explorat i reconegut. Els possibles menhirs són posats tots en classificació dubtosa per no sabem quina falta de requisits.	XXX
62	MENHIR DE CABRERA (ARA A VILANOVA D'ESPOIA) L'erudit capelladí Amador Romaní havia localitzat fa molts anys aquest pedrot mig caigut pels rodals del Castell de Cabrera. Després caigué en l'oblit fins que, en data recent, en urbanitzar-se aquell sector, tornà a sorgir. Hom cregué que deixar-lo en el mateix lloc era exposar-lo a qualsevol abús o malifeta de persones poc considerades i s'optà per traslladar-lo al costat de la capella romànica de Vilanova d'Espoia, on es troba actualment.	XXX
63	LA PEDRA DRETA (TAMBÉ DITA PEDRA FITA O PEDRA ALTA), TERME DE MONTMELL Situada en el terme de Montmell, prop de Can Ferrer de la Cogullada, i a l'enforcadura de les carreteres a Rodonyà i a Vila-rodona. Ha donat nom a una masia immediata, el Mas de Pedrafita.	XXX
64	PENYOT DEL GARRAF (DE CAMPGRÀS AL PLA DE BASSES) Anant des de Campgràs al Pla de les Basses, trobareu aquest penyot que sembla un dit de gegant sortint de la terra. Algú ha volgut qualificar-lo com un menhir, però sembla que més aviat es tracta d'una curiosa forma d'erosió.	XXX
65	EL BARRET DEL RECTOR (CASTELL VELL D'OLIVELLA) Com fent de fita a un oblidat camí que des del fondal de la Cervera	XXX

	ascendeix cap al Mas del Rector i Castell Vell d'Olivella, hi ha aquest conjunt roquer que té forma de bonet eclesiàstic. S'ha volgut creure que és un dolmen sense llosa, però la veritat és que entre els penyots no és possible enterrar-hi ningú, que aquesta era la finalitat d'aquests megàlits.	
66	FALS DOLMEN DE SANT JOAN (TERME DE PONTONS) Prop de la masia de Sant Joan de la Muntanya, en terme de Pontons, hi ha aquest conjunt de lloses que aparenten la forma d'un dolmen desballestat. Els estudiosos l'han classificat d'apòcrif.	XXX
T 15	AVENCs I COVES El Penedès, i especialment el Garraf, compten amb una nodrida catalogació de cavitats a causa de l'abundància de la pedra calcària en el territori. L'alteració d'aquesta pedra per l'aigua de la pluja ha format la majoria d'aquests fenòmens. A l'Alt Penedès, però, hi són força freqüents les cavitats formades en esquerdes tectòniques ocasionades en fracturar-se grans masses de roca assentades en terrenys més tous.	XXX
67	COVA DEL TOIXÓ (TORRELLES DE FOIX) Prop de l'aiguabarreig de les rieres de l'Albereda i de la Font de Llinars, en terme de Torrelles de Foix, hi ha aquesta important cavitat que suma l'interès arqueològic amb la bellesa d'unes parets concrecionades, part d'elles molt maltractades per la descalcificació i la malvestat humana.	XXX
68	COVA DEL CASTELLOT (SOTA LES RUÏNES DE CASTELLVÍ DE LA MARCA) Sota mateix de les ruïnes de Castellví de la Marca, hi ha la gran boca d'aquesta cavitat de no gaire fondària. La llegenda diu que tenia comunicació directa amb la immediata fortalesa, relacionada així mateix amb fabulosos tresors amagats.	XXX
69	COVA DE CAN JOAN SOLER (O DE CAN FONTENA O XEROLINA) PLANA MATÀNIA, PONTONS És una cavitat poc coneguda situada a la Plana Matània de Pontons, prop de la carretera de Santes Creus. Els sostres i parets estan completament concrecionats formant colades i protuberàncies de capricioses formes.	XXX
70	LA COVA-AVENC DE VALLMAJOR (TERME D'ALBINYANA) En el terme d'Albinyana hi són abundants les coves i els avencs. D'entre tots en sobresurt aquesta en la qual s'han fet importantíssimes troballes de pintures rupestres i ceràmica ibèrica. És de suposar que la cova era lloc d'enterrament i de cultes rituals.	XXX

T 16	POUS DE GLAÇ I DE NEU La neu i el glaç, com a elements refrescants, formaren part de l'antiga farmacopea durant un llarg període de temps. No és d'estranyar, doncs, que fossin construïts dipòsits on acumular-hi aquestes matèries de poca durada. En els pous s'hi anaven posant paletades de neu o glaç tot fent separacions amb capes de palla o arpillera. Quan finalitzava la temporada de precipitacions o gelades, el pou, que tenia sostre de cobertura, era tancat hermèticament fins a l'etapa d'utilització estiuenca.	XXX
71	POU DE RAMONET (PROP DEL MONTAGUT, TERME D'AIGUAMÚRCIA) És l'únic pou de neu conegut en els rodals del Penedès. Situat prop del Montagut, però en terme d'Aiguamúrcia, queda al faldar d'aquest punxegut turó que voreja els mil metres. Les nevades no són pas infreqüents en aquests paratges. Pel gener del 1978 hi havia raconades properes a Ramonet on s'acumulà un gruix de quasi un metre de neu. A pesar de la cúpula ensorrada, encara hi són apreciables dues portes per entrar-hi i treure la neu.	XXX
72	POU DE RAMONET (ID) Una altra vista del mateix pou. La construcció de carreus treballats evidencia una antiguitat que podem remuntar a l'Edat Mitjana. Possiblement era propietat del Monestir de Santes Creus, que senyorejava aquest territori i tenia el monopoli d'aquesta indústria frigorífica i d'altres de mòlta de grans a les ribes del Gaià. És curiosa l'obertura que es veu a la part baixa i que sembla correspondre a la porta d'un passadís subterrani.	XXX
73	POU DE CAN CUCURELLA (ROCACRESPA, CUBELLES) Situat a la vora del riu Foix, més amunt de Rocacrespa, en terme de Cubelles. A mitjan segle XIX encara estava en servei per a proveir els establiments de begudes fresques de Vilanova en les temporades estiuenques.	XXX
74	POU DE GLAÇ DE BEGUES Prop de la riera de Begues, d'on s'extreia la matèria primera, i enfront de la urbanització Begues Parc, hi ha aquest pou de grans dimensions. A primera vista, i potser ens equivoquem, sembla que no tenia coberta d'obra i que devien tapar-lo amb palla, arpillera i brancatge. Si no era així devia tenir una cúpula impressionant. .	XXX
75	EL POU XIC (TERME DE BEGUES) Igualment en terme de Begues, a la mateixa riba i aigües avall de l'anterior. Era de més modestes proporcions i mostra vestigis de la cúpula. El producte d'ambdós devia utilitzar-se per a proveir les farmàcies	XXX

	barcelonines i posteriorment els establiments de begudes refrescants.	
T 17	AGULLES I MONÒLITS NATURALS Una de les característiques poc conegudes del Penedès és que les seves muntanyes tenen els peus de fang. O sigui, que els massissos blocs de calcària descansen sobre basaments flonjos, fet que ocasiona la formació de clivelles i esberlaments acinglerats. És el que en podríem dir el Penedès en convulsió, ja que el moviment, encara que lent, periòdicament es fa apreciable. Aquest fenomen ha donat origen a la formació d'agulles i penyals que semblen aguantar-se en precari equilibri. Per sota hi transcorre una xarxa de cavitats laberíntiques de difícil exploració.	XXX
76	LA ROCA DEL FRARE (VILADEMÀGER, TERME DE LA LLACUNA) Sembla talment un pebrot roquer posat del revés. Es troba situat en les immediacions del castell de Vilademàger, en el terme de la Llacuna. Està al caire d'una fissura geològica en l'interior de la qual discorren les galeries de la cova anomenada de les Rondes, la de més llarg recorregut de les contrades penedesenques. La Roca és lloc predilecte dels escaladors.	XXX
77	L'AGULLA DELS MOLINOTS (CURS SUPERIOR DEL MARMELLAR) Situada prop de l'aiguabarreig del torrent de Romanill amb la Vall d'Infern, en el curs superior del Marmellar. Es diu que la primera persona que l'escalà fou un pastor, i que amb molta feina i ajut de cordes l'hagueren de despenjar d'allà dalt, ja que ell sol no s'atrevia.	XXX
78	L'AGULLA DE PERERES O DE VALLDELLÓS (TAMBÉ DITA DEL BOLET). MEDIONA Es troba entre aquestes dues masies històriques, ambdues del terme de Mediona però properes a Guardiola de Font-rubí. Com la majoria d'aquests monòlits, aquest és situat en el sector d'una falla geològica replena de grossos blocs i voltada de cingleres.	XXX
79	AGULLA DE CAN ROCA (TERME DE CASTELLDEFELS) A les muntanyes del Garraf hi són freqüents algunes parets llises de penya-segats, i on és factible practicar-hi l'escalada. Un d'aquests llocs són els cingles de Can Roca, en terme de Castelldefels, on hi ha la punxeguda agulla el cim de la qual ha estat repetidament coronat pels esportistes de la corda.	XXX
80	LES ROQUES GRANS DE PONTONS El Penedès és terra de penyes. Prop de la Font de l'Oriola es drecen uns cingles aclivellats amb múltiples fissures presentant munió de monòlits i estrets passadissos de pas dificultós.	XXX
T 18	CAPRICIS GEOLÒGICS Les mateixes causes que originen agulles i monòlits naturals, junt amb les erosions atmosfèriques, formen també els conjunts roquers o penyals de formes exòtiques. Molts d'aquests pedrots estan associats amb relats llegendaris malauradament oblidats i que podrien haver enriquit el folklore penedesenc.	XXX
81	EL GEGANT DE LA BOVERA	XXX

	Hom diu que, segons com se'l mira, aquest roc té l'aparença d'un brontosaure petrificat. Queda al peu de les balmes d'aquesta vall, en un lloc on després del gran incendi del 1971 hi han crescut les argelagues de tal forma que fan un xic difícil la visita.	
82	EL CAPELLÓ D'EN MUNTANER (FONDAL PANTÀ DE FOIX, PROP DE CASTELLET) Aquest penyot, que sembla un obús rebenat, pot contemplar-se prop de la balma dita Cova d'en Muntaner, situada en un fondal que desemboca al Pantà del Foix, prop de Castellet.	XXX
83	LA ROCA DEL GAT (PROP DE L'AGULLA DE PERERES) Situat prop de l'Agulla de Pereres, al peu de la cinglera. Té la forma d'un cap de felí, amb les seves orelles, nas, morro, i amb un xic d'imaginació podem creure que les herbes són uns bigotis caiguts. Per sota aquesta testa roquera hi discorre una cavitat laberíntica.	XXX
84	LA ROCA EQUILIBRADA (VALL DE L'INVERN, LLOGARRET DE BONANY) Situada a la Vall d'Infern, per sota el llogarret de Bonany, a l'inici de la riera de Marmellar. És una roca de gros volum i el seu punt de suport és mínim en comparació a la gran baluerna que ha d'aguantar.	XXX
85	EL GEGANT DEL PUJOL FLORIT (TERME DE CASTELLET I LA GORNAL) En terme de Castellet i la Gornal hi són freqüents les roques de rares aparences. Aquesta està situada en la part meridional d'un punxegut turó que hi ha entre Cal Cremat i can Cassanyes. Diuen que és un gegant petrificat. Devia ser un Goliat oriental ja que té més aviat unes faccions xineses.	XXX
T 19	SALTANTS I CASCADES Els llocs on els rius i rieres adquireixen espectacularitat i bellesa són indubtablement els indrets on es veuen obligats a salvar un desnivell. Les falles geològiques abunden al Penedès i els migrats cursos d'aigua, en precipitar-se verticalment o saltironant gorgs escalonats, semblen augmentar per l'efecte de l'escuma.	XXX
86	PÈLAGS DE CAN VIA (TORRELLES DE FOIX) En les immediacions d'aquesta barriada del terme de Torrelles de Foix i del Mas de les Valls, el Foix transcorre per un sector on alternen els saltants amb deliciosos gorgs d'aigües transparents. El riu és jove i encara no ha tingut experiències contaminants.	XXX
87	GORGES DEL FOIX. EL SALT DEL TRONC El riu Foix en el seu itinerari inicial és pràcticament desconegut. Les aigües brollen en les immediacions del Mas de Pontons, salva els meandres dels Molinots i Secabecs i després d'un breu respir a l'eixamplament del Molí de l'Horta torna a introduir-se en un estret congost d'altres parets i que fineix més avall de l'aiguabarreig de Dos-rius. Aquest és el Salt del Tronc i al seu peu el Pèlag de la Somera.	XXX
88	ESTRET DE CAL VIRELLA (TERME D'ORPÍ) La riera de Sant Romà, en deixar el terme de Miralles i entrar al d'Orpí, ha	XXX

	de travessar un congost on l'aigua salta juganera un seguit de tolls esglaonats. Afortunadament és un paratge que encara queda allunyat del turisme motoritzat.	
89	EL PÈLAG ROQUER (SOTA EL CASTELL DE CABRERA) El riu Anoia, en passar per sota del Castell de Cabrera, es troba amb una esberla geològica que baixa quasi des del peu de la fortalesa. Les aigües hi salten dins i van fent el seu camí. No massa anys enrere, en aquest lloc es podien pescar peixos de regular grandària. Ara les escumoses aigües han eliminat fauna i flora, anorreades per la contaminació.	XXX
90	PÈLAG DE LES DOUS (TORRELLES DE FOIX) La riera de Pontons, que molts confonen amb el riu Foix, en arribar a les immediacions de les populars fonts o brolladors de Torrelles de Foix, ha format uns petits salts i pèlags ben pintorescos. Aquestes fonts, igualment com les de Sant Quintí, són els llocs més coneguts i visitats pel turisme.	XXX
T 20	GINYS, ATUELLS I CONSTRUCCIONS CAMPEROLES Des de moltíssims anys enrere, les comarques penedesenques han estat i són essencialment agrícoles. Aquesta dedicació portà aparellada la creació de sistemes i ginys per a regar, recol·lectar, prémer els fruits, millorar i adequar el terreny o aprofitar-ne altres recursos com l'obtenció de calç, carbó, resina, etc. Sobta avui dia, en plena mecanització del camp, trobar encara en funcions un d'aquests rudimentaris utilitatges o sistemes.	XXX
91	TRULL OLIVERER (JARDÍ ESGLÉSIA SANT PERE DE LA GORNAL) Es constituït per un basament cilíndric i un corró cònic ambdós de pedra. Una tremuja de fusta per a posar-hi les olives i, afegint-hi el matxo que faci rodar el corró, ja podem obtenir l'oli. Aquest trull, condemnat a perpètua immobilitat, es pot contemplar en el jardí immediat a l'església de Sant Pere de la Gornal.	XXX
92	GRUA DE LA RIERA DEL MAS BALDÚS (SANTA FE DEL PENEDÈS) Enfront de l'antic pou de glaç de Santa Fe del Penedès, hi ha aquest primitiu giny de pouar aigua que encara funciona. Altres n'hem vist, a les ribes del Foix, entre Santa Margarida i les Masuques. També se'n diu cigonya o poal. És utilitzat preferentment en pous de poca fondària i al marge de rieres per a regar l'hortalissa de l'entorn. Les bombes amb motor d'explosió han substituït avantatjosament aquests ginys.	XXX
93	PREMSA DE RAÏM (PROP DE MAS MESTRE, TERME D'OLIVELLA) Són múltiples els sistemes per a extraure el suc del raïm. Premses de lliura, de racó, de vis sens fi, etc. La moderna mecanització ha convertit aquests atuells amb caragols de fusta en veritables peces de museu. Aquesta premsa està a camp ras, prop de la masia Mas Mestre en terme d'Olivella, com a ornament d'una zona urbanitzada.	XXX
94	FORN DE CALÇ DE ROCACRESPA L'obtenció de calç fou una de les ocupacions complementàries a les quals es dedicà bona part de la població rural, especialment al Garraf. Fa una quinzena d'anys encara funcionava algun d'aquests forns. Altres camperols es dedicaven a l'obtenció de carbó vegetal, recol·lecció de	XXX

	palmes escombreres, resina de pi, escorça, etc.	
95	LA BARRACA DEL PAUET (IMMEDIACIONS DE TORRELLETES DE CASTELLET) Situada en les immediacions de Torrelletes de Castellet, és una de les innúmeres cabanes de pedra seca utilitzades pels camperols per a guardar-hi atuells i refugiar-s'hi en les intemperàncies atmosfèriques. N' existeixen d'una gran varietat i formes de construcció: cilíndriques, còniques, quadrades, amb cúpula, d'entrada rectangular, ogival, allotjades en marges de contenció, etc. Generalment hi havia especialistes que es dedicaven exclusivament a fer cabanes i marges de feixes de conreu, tècnica que els moderns sistemes de conreu mecanitzats estan arraconant.	XXX

TAG de la secció, grup o activitat:

Cal deixar solament el TAG o TAGS (si en correspon més d'un) i esborrar els que no facin cap referència al motiu que estem descrivint. Els TAG ens ajuden a l'hora de cercar documents i fotografies per Seccions o Grups.

Cultura

Autoria de les imatges:

En entregar les fotografies, s'entén automàticament, que es fa donació de les fotografies del reportatge i de tots els drets a l'entitat Agrupació Excursionista Talaia per al seu arxiu històric, així com, l'autorització de publicar-les al web.

L'autor assumeix les responsabilitats legals que se'n poguessin derivar.

Nom i cognoms de l'autor o autors
Joan Virella Bloda

Si cal, afegiu-hi més files.

Autorització de situacions especials per la persona responsable de la secció, grup, comissió de l'A.E. Talaia:

Segons el TAG que hagueu seleccionat, haurà de signar la persona responsable d'aquella secció, grup, comissió, etc., per a les situacions especials que es donin.

Nom i cognoms	TAG	Signatura
Marcel·lí Ferrer Garriga	Arxiu-Biblioteca	m.f.g.

Justificació de la persona responsable (si cal): Acceptem 95 fotos per ser una exposició al Institut de Estudis Penedesencs.

A emplenar per la Comissió de l'Arxiu Biblioteca

Fotografies entregades a l'arxiu històric de l'AE Talaia en data: 30 / 09 / 2015

Registre general i signatura: 10 / 12 / 2018